

ZPRAVODAJ 2004/3

KRAJKY ZE SBÍREK ŽIDOVSKÉHO MUZEA V PRAZE

V Galerii Roberta Guttmanna se ve dnech 24. června – 23. července 2004 konala výstava „Krajky ze sbírek Židovského muzea v Praze“. V jeho depozitářích jsou zastoupeny téměř všechny známé textilní techniky i materiály. V bohaté sbírce textilu lze mimo jiné najít i řadu předmětů, v jejichž výzdobě se v rozmanitých podobách uplatnila paličkovaná krajka. Synagogální či obřadní textilie, šaty a doplňky, pořízené v průběhu téměř čtyř století, čekaly na možnost představit se laikům i odborníkům až do letošního roku. Při příležitosti kongresu, pořádaného v Praze organizací OIDFA (Organisation Internationale de la Dentelle au Fuseau et # l'Aiguille) připravilo muzeum výstavu, kterou se uzavírá několikaletý výzkum paličkovaných krajk v jeho sbírkovém fondu, finančně podporovaný Ministerstvem kultury České republiky.

Na výstavě byly kromě synagogálních textilií ukázány též obřadní textilie a oděvy a předměty, zhotovené málo známou technikou nazvanou v jazyce jidiš španier arbet, považovanou za jedinou specificky židovskou textilní technologii. K výstavě byl též vydán katalog. Při příležitosti konání výstavy současně Židovské muzeum v Praze spolu s odborným časopisem Krajka vyhlásily soutěž o nejlepší návrh

(podvinek) a provedení symbolu judaismu – Davidovy hvězdy. Odborná porota ocenila 16 návrhů. Ty nejlepší z nich bylo možno po dobu trvání výstavy shlédnout v předsálí Galerie Roberta Guttmanna.

**MEL ALEXENBERG:
KYBERNETIČTÍ ANDĚLÉ**

Židovské muzeum v Praze hostilo od 11. srpna do 26. září 2004 výstavu renomovaného americko-izraelského umělce Mela Alexenberga nazvanou „Kybernetičtí andělé“. Výstava tvořila součást cyklu „Židovská přítomnost v současném vizuálním umění“, který probíhá v Galerii Roberta Guttmanna již druhý rok a je zaměřen na mapování vztahu současné vizuální kultury a judaismu.

Jedním z cílů Alexenbergova experimentálního kurátorského projektu, pojatého jako estetický koncept mírového poselství na Blízkém východě, je přispět k diskusi o postavení a úloze minorit v globalizovaném světě médií a výtvarného umění.

Projekt aktivně zapojoval diváka do uměleckého díla pomocí moderních technologií, podporoval myšlenku plurality v umění, dialogu, překračování jazykových a společenských bariér. Součástí interaktivní galerijní instalace bylo několik počítačových stanišť, z nichž návštěvníci mohli vysílat do světa mírové poselství – virtuálního anděla, a aktivně tak vstupovali do umělceho vyjádření. Instalaci, nad níž převzal záštitu izraelský velvyslanec v České republice Arthur Avnon, doplňovaly Alexenbergovy tisky umělecké počítačové grafiky reflektující současnou situaci v Izraeli.

Mel Alexenberg je širšímu publiku znám především jako hostující kurátor legendární newyorské výstavy Lights-Orot (Světla) z osmdesátých let minulého století. V rámci této výstavy se představil čtyřmi vlastními projekty, z nichž jeden představovala instalace nazvaná Rembrandt's Light (Rembrandtovo světlo). Umělec do ní zapojil postavu kybernetického anděla extrahovanou z jednoho z Rembrandtových leptů. Od té doby Rembrandtovi andělé často doprovázejí Alexenbergovy veřejné umělecké akce. V instalaci pražské výstavy „Kybernetičtí andělé“ byla Rembrandtovým andělům symbolizujícím evropskou kulturu prisouzena role mírotvorců, prostředníků, kteří po Internetu roznášejí poselství vyzývající ke změně paradigmatu v pohledu na blízkovýchodní konflikt.

Výstavu v Galerii Roberta Guttmanna doplnila přednáška autora a ukázky z jeho dalšího díla. Celý projekt kurátorky Michaely Hájkové byl připraven s podporou neziskové vzdělávací organizace Center for Jewish Culture and Creativity z Los Angeles.

**MINULOST A SOUČASNOST
ŽIDOVSKÉHO SPORTU V
DĚČÍNSKÉ SYNAGOZE**

V pondělí 28. června byla v

děčínské synagoze zahájena nová stálá výstava připravená Židovským muzeem v Praze nazvaná „Minulost a současnost židovského sportu v České republice“. Při zahájení výstavy věnované více než stoleté historii židovského sportu v Čechách a na Moravě i jeho obnově po roce 1990 promluvil Vladimír Poskočil, bývalý olympijský reprezentant v hodu oštěpem, zástupce sportovního klubu Hakoach a předseda židovské obce v Děčíně.

Expozice ve stručných přehledech připomíná vývoj organizace Svazu Makabi v Československé republice a jeho jednotlivých oddílů ve 20. a 30. letech minulého století. Zvláštní pozornost je věnována především oddílům pražského Hagiboru, Bar Kochba z Brna a Makabi z Moravské Ostravy, jejichž činnost dokumentují četné snímky z atletických a gymnastických soutěží, plavání a zimních sportů. Vzácné archivní fotografie připomínají i významné reprezentanty židovského sportu v předválečném Československu, jakými byli tenista Ladislav Hecht nebo reprezentanti ČSR v plavání a vodním pólu Pavel Steiner a Kurt Epstein. Zaznamenány jsou i některé významné události jako například II. zimní Makabiáda v Bánské Bystrici v roce 1936. V té době Svaz Makabi v ČSR sdružoval 82 oddílů a se svými více než 10 300 členy byl jednou z nejpočetnějších židovských organizací v republice.

Zvláštní oddíl výstavy Židovského muzea v Praze, na niž finančně přispěla i Nadace Židovského muzea, je věnován sportu v terezínském ghettu, zejména dočasně povoleným soutěžím v kopané. Závěrečná část výstavy obsahuje přehled sportovních akcí oddílu Hakoach při Židovské obci v Praze. Většina z nich od obnovení oddílu v roce 1990 až do současnosti se konala právě v Děčíně.

Kurátorem výstavy je PhDr. Arno Pařík, převážně dokumentární fotografie jsou doplněny před- válečnými sportovními trofejemi ze sbírek muzea.

RESTAUROVÁNÍ NÁHROBKŮ NA PRAŽSKÝCH ŽIDOVSKÝCH HŘBITOVECH

Tak jako v předchozích letech pokračují i v roce 2004 restaurátorské práce na dvou pražských historických židovských hřbitovech, které jsou ve správě Židovského muzea v Praze.

Na Starém židovském hřbitově z 15. – 18. století probíhají restaurátorské práce na vybraných náhrobcích podle výběru, který provedli pracovníci muzea na základě vyhodnocení fyzického stavu náhrobků a závažnosti jejich poškození. Současně byly znovu osazeny i četné náhrobky, které se vyvrátily vinou měkkého podloží.

Na druhém vzácném židovském hřbitově ve správě muzea ve Fibichově ulici v Praze 3, na němž se pohřbívalo v 17. – 19. století, probíhaly v uplynulých letech především neodkladné záchranné práce na řadě náhrobků. Letos byly zahájeny restaurátorské práce i na význačných náhrobcích. První, který byl takto ošetřen, náleží známé rabínské osobnosti Eleazara Fleckelese (1754 – 1826). Díky zachovalé fotodokumentaci byl náhrobní kámen navrácen do své původní

podoby včetně části chybějícího nápisu.

Restaurátorské práce na obou pražských židovských hřbitovech naplňují dlouhodobý projekt, který se uskutečňuje na základě detailní technologické a restaurátorské přípravy. Letošní práce budou ukončeny do konce října.

MEZINÁRODNÍ SETKÁNÍ ÚČASTNÍKŮ PROJEKTU ŽIDOVSKÉHO MUzea V PRAZE „ZMIZELÍ SOUSEDÉ“

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze nabízí mladým lidem ve věku 12–18 let účast na ojedinělém projektu „Zmizelí sousedé“ (Zpravodaj o něm informoval v číslech 4/2000 a 4/2001). Pro české školy byl projekt vyhlášen roku 1999 v rámci konference Fenomén holocaust pod záštitou Kanceláře prezidenta republiky. Jeho cílem je přiblížit dnešním mladým lidem osud Židů,

kteří žili v místě jejich bydliště či sousedství, a za druhé světové války zahynuli. Studenti samostatně shromažďují informace získané z archivů svých škol, okresních archivů, vyprávění a dokumentů, ale zejména čerpají z osobních setkání s pamětníky a svědky. Na tomto základě zpracovávají literárně-dokumentační výpověď.

Díky finanční podpoře Mezinárodního Vise-grádského fondu (International Visegrad Fund) se ve dnech 23. – 26. června 2004 uskutečnilo v pražském kině Illusion 2. mezinárodní setkání účastníků projektu „Zmizelí sousedé“. Akce byla příznačně zarámována cyklem přednášek a diskuzí na téma „Antisemitismus v dnešním světě“ uspořádaném v rámci festivalu Devět bran (jeho účastníky byli i známí američtí historici holocaustu Daniel Goldhagen a Deborah Lipstadt). V předsálí kina bylo instalováno 12 panelů výstavy Židovského muzea v Praze „Zmizelí sousedé“ sestavených z výsledků studentských prací z let 2000–2002. Na dalších panelech pak bylo možno shlédnout i práce studentů gymnázia z polského Bilgoraje, maďarské Šahy, slovenské Spišské Nové Vsi a žáků a gymnazistů z českých měst Plzeň, Litomyšl, Soběslav, Libáň a Sokolov. Studenti si prohlédli Židovské muzeum v Praze a zúčastnili se diskuse ve Vzdělávacím a kulturním centru, během níž konzultovali své postupy při získávání informací o „zmizelých sousedech“ a zamýšleli se nad dalšími možnostmi projektu. Na jeho představení v Praze se kromě Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea podílelo i Centrum výchovy k občanství z Varšavy a bratislavská Nadace Milana Šimečky. Za účast na projektu přijali přítomní studenti ocenění, podepsané spisovatelem Arnoštem Lustigem, historičkou Deborah Lipstadt a ředitelem Židovského muzea v Praze Leo Pavlátem.

NOVÉ PUBLIKACE

KRAJKY ZE SBÍREK ŽIDOVSKÉHO MUZEA V PRAZE

Katalog vydaný ke stejnojmenné výstavě Židovského muzea v Praze – výsledek dvouletého výzkumu odborných pracovníků muzea – obsahuje 70 katalogových položek, průřez všech typů krajek v textilní sbírce muzea. Je rozčleněn do následujících oddílů: Krajka na synagogálních textiliích, španier arbet, svatební pokrývky hlavy a oděvy. Kromě detailních barevných fotografií katalog obsahuje množství podvinků historických krajek ze 17. – 19. století. Rozsah 116 stran, více než 100 barevných vyobrazení. Katalog si je možno objednat na adrese Židovského muzea v Praze nebo elektronicky: ✉ sales@jewishmuseum.cz případně přímo na webových stránkách muzea: www.jewishmuseum.cz/shop

DOKUMENTÁRNÍ FILM

„KRÁTKÝ ŽIVOT ANNY FRANKOVÉ“

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze se podílelo na výrobě české verze dokumentárního filmu o Anně Frankové, kterou v roce 2003 vytvořil Anne Frank House v Amsterdamu. Půlhodinový film pojednává o životním osudu Anny Frankové a její rodiny v kontextu válečných událostí. Tvůrci dokumentu Gerrit Netten a Wouter van der Sluis využili archivních snímků, fotografií rodiny Frankových, citací z Annina deníku a použili i jediný existující filmový záznam, na kterém byla Anna zachycena. Českou verzi filmu namluvil Boris Rösner a Sandra Vebrová.

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze nabízí film školám jako působivý vzdělávací nástroj k výuce o dějinách druhé světové války.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

- Luzius Wildhaber, prezident Evropského soudu pro lidská práva
- Néstor Kirchner, prezident Argentiny
- (Rabbi) Joseph Kanofsky, (Ph.D), ředitel polské sekce Nadace Ronalda S. Laudera se skupinou 40 studentů